TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HINÇER

No. 220 KASIM 1967 YIL : 19 — CİLT : 11

Saz Şairleri :

Ardanuçlu Âşık Efkârî

— VII —

Yazan : A. Emin ARSLAN

Şadlıkla güler yüzle yaşarken Ağrı'da isyan çıkar. Bunun üzerine tedbir alınır. Ardanuç ihtiyat askeri de Kars'a gönderilir. Efkârî'de bunların arasında olduğu için gözyaşlariyle çantasını hazırlayan sevgilisini teselli eder. Aşağıda bu hazin ayrılışı terennüm eden şiirlerle, Göle Dağları'nda kendisine yol veren çobanlara söylediği "destan" ve "koşma" ların hepsini veremiyoruz. Yazımızın hacmi buna müsait olmadığı için sadece birer tanesini aldık.

HİCRAN

Ağlayıpta kendin üzme sevdiğim
Bu hizmeti bitirir de gelirim
Kars'ta kestiririm elvan libasın
Senin için getirirde gelirim.
Sen gözle yolumu neşeler ile
Bana sakla bâde şişeler ile
Bütün zabitanlar paşalar ile
Sazım çalar otururda gelirim.
ÂŞIK EFKÂRÎ'yim hakkı bilirim.
Gezer gurbet elden ilham alırım
Vatanî hizmeti yapar gelirim
Bu vazifeyi bitirirde gelirim.

TÜRKÜ

Yüce dağlar, yeşil yarlar senindir,
Davarı yaylâya sür çoban kardeş
Buzlu sular, gök pınarlar senindir,
Şu yanık kavala vur çoban kardeş.
Sesini ağaçlar ,taşlar elesin,
Sunalar saç gibi bele dolasın,
Koyun baş kaldırsın, kuzu melesin,
Erisin kuzeyde kar çoban kardeş.
Âşık hayranınız her dâim sizin,
Vefâsız cânandan koparsa izin,
Başıboş gönlünü düşünmeksizin,
Güttüğün sürüye kor çoban kardeş.
EFKÂRÎ der: çoban mesleğin metin
Hoşuma gidiyor işin, âdetin.
Eğer âşıklara varsa hizmetin,
Keçeni altına ser çoban kardeş.

Doğuda isyanın çıktığını yazmıştık. 14 Şubat/1341 - 1925 tarihinde başlayan Şeyh Sait isyanı adındaki bu irtica hareketi 15 Mayıs 1925 günü sona ermesi üzerine Efkârî'ye de Kars'da için çıkar. Alay komutanı ve subaylarının huzurunda : Bölgesinin işgali sıralarında Bert'da söylemiş olduğu "Ağıt Koşması" nı söyler. Onun peşine de Çoruh İli "Artvin Vilâyeti" ni tanıtarak veda eder.

MERSİYE

Saltanat elinden yurt kayıboldu
Ağlasak ne olur, gülsek ne olur?
Dinleyen yok, dava, dert kayıboldu
Yaşasak ne olur, ölsek ne olur?
Aferin o yüzü ağlarımıza
Koydu yad avcıyı bağlarımıza
Dahi güneş çalmaz dağlarımıza
Açılsak ne olur, solsak ne olur?
Dahi kıymet almaz bir güle döndük
Eli, kolu bağlı bir kula döndük
Her yelken işleyen bir göle döndük
Boşalsak ne olur, dolsak ne olur?
Bir öksüz çobanın olur mu tacı
Kime dedik hacı, çıktı bir haçı
Yine mi ariyak Arap hüccacı
Arasak ne olur, bulsak ne olur?
Kurtlar zapt olur mu bir bağ içinde
Kırılır oynayan parmak içinde
EFKÂRÎ canımız bir ağ içinde
Yaşasak ne olur, ölsek ne olur?

METHİYE

Çoruh elleri'nin metnin eyleyem
Lâleli sünbüllü dağlar bizde var
Bir ağaç yağ verir, biri bal verir
Yaprağı solmayan bağlar bizde var.
Çoruh'da yetişmiş nice bin mertler
Arslan yatağıdır o bizim yurtlar
Sadoğlu Ahmet'ler koca Mahmut'lar
Yenilmeyen eski çağlar bizde var.
Asla yanlış değil duyuşlarımız
Yeni çağlarda var görüşlerimiz
Tarihde meşhurdur güreşlerimiz
Pehlivanlar kisbet yağlar bizde var.
Erleri girmiştir binlerce safa
Vatan uğurunda çekmişiz cefa
Dumanlı tüfekle kâfir Moskof'a
Karşı durmuş yüzü ağlar bizde var.
Âşık oldum duydum her bir halinden
Sordumda öğrendim Leylâ'larından
Selim'ler top çekmiş yaylalarından
Böyle namlı şanlı dağlar bizde var.
Çoruh ili bahçelidir bağlıdır
Çayırlıdır, çimenlidir, dağlıdır

Aslı Türk'tür Ata'sına bağlıdır
Asla çözülmeyen bağlar bizde var
EFKÂRÎ söylüyor vilâyetini
Güzel Çoruh İlleri'nin methini
Gören sever güzel her âdetini
Asla doyulmayan çağlar bizde var.